QÆSTIO MEDICA.

De innocentiâ, ſufficientiâ, utilitate, præſtantiâ, Hydrargyroſis ex compoſitis Mercurialibus Salinis, intus exhibitis, in curatione Morborum Venereorum.

QUAM DEO DUCE, ET AUSPICE DEI-PARA,
IN AUGUSTISSIMO LUDOVICEO MEDICO,
PRO PRIMA APOLLINARI LAUREA CONSENENDA,

Tueri conabitur JACOBUS-FRANC. DRILHON, *Barbeſilleus apud Santones, Artium liberalium Magiſter, & jamdudùm Medicinæ Alumnus, die menſis Februarii 1764.*

PRÆSIDE,

R. R. D. D. GABRIELE-FRANCISCO VENEL, Regis Conſiliario, & Medico, nec-non in almâ Univerſitate Medicinæ Monſpelienſi Profeſſore Regio, è Regiâ Scientiarum Societate, &c.

PISCENIS, Ex Typis JOSEPHI FUZIER, Typographi & Bibliopolæ Regis, Urbis & Collegii Regii. 1764.

ARGUMENTABUNTUR.

R. R. D. D. PROFESSORES REGII.

R. R. D. D. JOANNES-FRANCISCUS IMBERT, Cancellarius & Judex.

R. R D. D. HENRICUS HAGUENOT, Decanus.

R. R. D. D. ANTONIUS FIZES.

R. R. D. D. FRANCISCUS DE SAUVAGES.

R. R. D. D. FRANCISCUS DE LAMURE.

R. R. D. D. CAROLUS LE ROI.

R. R. D. D. PAULUS-JOSEPHUS BARTHÉS.

QUÆTIO MEDICA.

De innocentiâ, ſufficientiâ, utilitate, præſtantiâ, Hydrargyroſis ex compoſitis Mercurialibus Salinis, intus exhibitis, in curatione Morborum Venereorum.

POSTULATA.

I.

SUPPONO notiones hucuſque comparatas, ſaltem evulgatas circa diagnoſim luis Venereæ, & circa legitimam adminiſtrandæ Hydrargyroſeos indicationem. Abs illo termino principium huic noſtræ diſquiſioni extat, quo aliquis lue Venereâ tentatus ſufficienter demonſtratur, illique probatiſſima, ex Mercurialibus ſcilicet Therapeia exquiritur.

II.

SUPPONO cognitionem accuratam, Chimicam, Magiſtralem, Medicam, Mercurii, ejuſque multiplicium præpara-

torum, ſeu hæc purificatione, (*a*) ſeu copulâ chimicâ, ſeu ſimplici miſcelâ pharmaceuticâ patrata ſint; apprimè notas videlicet cujuſcumque formam, naturam, vires medicas, non ſolum à priori, verum etiam ex fideli hiſtoriâ variorum, vario

(*a*) Circà ſollicitas, curioſas, arcanas hydrargyri purificationes ſeu veras ſeu mentitas, nuperque tanto hiatu non uno artifici decantatas, hæc, occaſione datâ, modeſtè propono dubia.

1°. Impuritates Mercurio venali adſcriptæ, & hucuſque ſaltem indefinitæ nonne, ſub hoc reſpectu, merito aſſimilandæ qualitati deleteriæ venenatæ quâ illum culpabant antiquiores Medici & Philoſophi?

2°. Hæterogeneæ partes diverſigenæ metallicæ aliquando ſanè in mercurio currenti arte chimicâ detegendæ, an venalem turpant ſæpius, an notabili quadam proportione?

3°. Plumbeæ atque wiſmutheæ particulæ quibuſcum tectiſſimam copulam init mercurius crudus illum ne virulentum efficiunt? Quo experimento demonſtratur illud?

4°. Dum ad præparata uſui interno dicata, ſalina ſcilicet, purificatione mercurium prædiſponunt, nonne, etſi rem primâ fronte graviorem & utiliorem moliantur, reapſe de inutiliori & abſolutè frivolâ ſatagunt: dum impuritates illæ, ſi quæ ſint, ſubeundæ cum mercurio mixtioni ſalinæ impares demonſtrentur; de calce arſenici volatili albâ, quæ cum mercurio ſublimato corroſivo ſummam alit analogiam, notiſſimum ſit V. G. quod mercurio ſublimato corroſivo immiſcibilis, imò inconfuſibilis ſit, ſub formâ propriâ.

5°. Nonne proprietatis illius ex accuratiſſimâ mercurii purificatione emergentis elogium, videlicet ut illius immenſa moles poſſit in ſanguinis oceano ſimul perſtare, hicque tectè, placidè, benignè, tutò præſtantiſſimos edere effectus, quæ quidem, ſub fide theoriarum Aſtruccianarum tantum D. Torres Medico Pariſienſi aliquando peperit nomen; nonne inquam, meræ nugæ, theoreticæ næniæ, ubi ex aliquot præparati cujuſdam mercurialis (ſublimati corroſivi v. g.) granis, mitis, ſecura, plena, efficaciſſima hydrargyroſis extat.

6°. Quid correctione dignius ipſomet mercurio ſublimato corroſivo, mox laudato? Qui tamen ſincerus, nudus, inviolatus, millenis, & recentioribus experimentis innoxius comprobatur.

An-ne igitur vulgatiſſima mercurii vivi purificatio ex alutâ, etſi plumbum & wiſmuthum, ſi adſint, tranſmittente, & ad ſummum ſic dicta ex cinnabari revivificatio ingenuæ prudentiæ, in hoc puncto, prorſus ſatisfacere valent? An-ne operoſioris & intricatioris purificationis ſectatio malas *Pharmacopolii* artes arguit ſæpius?

tempore

tempore uſurpati cujuſlibet præparati Mercurialis ſucceſſuum.

III.

IN poſtulatorum hic præmittendorum ordinem vix accenſeremus mentionem qualemcumque theoriarum circa naturam & operationem virûs Venerei, atque Mercurii actionem in ipſius debellatione; ſi indecoræ tantum & minus philoſophicæ celeberrimi ipſiuſmet patris, principis aureum aliunde librum male deturpantes, culpandæ venirent theoriunculæ; ſi in condecorandis, ut dicunt, ſcriptis dictiſve hæſiſſent theoriſantium ludibria (*a*) nec gratuitiſſimæ ineptiſſimæque ſolertiſſimos practicos, ipſummet mox laudatum antiſtitem, de objectis therapeuticis, de hocce noſtro, de vi ſcilicet Mercurialium raciocinantes deluſiſſent. Sed cum illud contigerit; (*b*) operæ pretium duximus, hoc taliaque revelantes præjudicia, theorias & demonſtratas (*to dioti* demonſtratum, ſi comparandum unquam) de factis agenti raro ſi unquam utiles, numquam neceſſarias ſæpe deludentes, vanas, arbitrarias poſtulare; hincque perperam & in caſſum, &, quid taceremus, ridicule de medicamento quodam cujus virtus aut nullitas nudæ, ſenſuali obſervationi ſubji-

(*a*) Ut de non uno novi ſedulo theoriunculaum ſectatore candidè tamen profitente has pleraſque ad praxim Medicam inutiles, imò non raro noxias extare; ſeque illas ad ſcholarum & conſiliorum pompam delegare aſſiduo; has verò nunquam in eruendis indicationibus practicis, & viribus remediorum æſtimandis revocare; ..... cui tamen ſedulæ ſecretioni vix crediderim, ut pote rei admodum lubricæ & ancipiti, ſaltem adhucdum inobſervatæ. Sed bono cum deo, de hocce ſimilibuſque propoſitis fuſius & ex profeſſo agemus alibi aliquando.

(*b*) Vide potiſſimum celeberrimi Doctiſſimique Aſtruccii de *morbis Venereis* libri ſecundi caput decimum, integrum, edit. Guillelmi Cavelier anno 1740 Pariſiis vulgatæ, T. I. p. 208. ſeq. ejuſdem libr. cap. VII. paſſim, ejuſdem cap. XII. paſſim quorum modus abſolutè theoreticus, rationalis, dogmaticus capitis X. exordio non malè exprimitur: *experientiâ compertum eſt ..... Mercurio ..... ſanguinem ſiugulaſque ſanguinis partes atteri, comminui, liquari, &c.*

B

ciuntur, agitari à priori, utrum ſperato effectui compar ſit, nec-ne.

IV.

POSTULANTI, ni fallor, condonabitur ultro, methodum hydrargyroſis ex inunctionibus, cæteris quibuſcumque prævaluiſſe, cum noſtris temporibus, Mercurialium ſalinorum intus adhibitorum uſus, jam pridem obſoletus, reviguit. Undè quæſtio practica iis noſtris temporibus opportuna, & decenter circumſcripta extabit, ſi, non cuicumque Mercurii applicationi externæ, ſuffiitbus v. g. &c. ſed ſolis inunctionibus conferatur præparatorum Mercurialium ſalinorum uſus internus.

OPUSCULI DISTRIBUTIO.

HIs præmiſſis, ſic abſolvetur hæc noſtrà diſſertatio, ut, tripartito ſermone:

1°. Stabiliamus recentioris methodi innocentiam, & ſufficientiam, & conſequenter utilitatem abſolutam; tumque de optimo illius inſtrumento ſententiam noſtram declaremus.

2°. Recentioris methodi præſtantiam ſupra methodum inunctionum defendamus; & conſequenter poſterioris vitia, ſeu propria & radicalia, ſeu ex adjunctis vulgò inſeparabilibus manantia revelemus.

3°. Tandem peculiaria quædam obſervata, cautiones, proceſſus circa recentiorem nobiſque prælatam methodum proponamus.

IPSAMET DISSERTATIO.

PARS PRIMA.

De utilitate abſolutâ recentioris methodi, tum & de illius inſtrumenti delectu.

UBI primum nova miracula audivi antivenerei Switeniani, atque catapotiorum Keyſerianorum, circa hocce objectum exoriens meditatio extemplo animum inclinavit ut præparata quæcumque Mercurialia ſalina intus adhibenda nullo diſcrimine, ſaltem abſoluto, haberem. Namque de virtute propriâ, ſpeciali hujus vel illius, quocumque modo ſparſam, opinionem admittere vetabant variorum, omni ævo, decantatiſſimorum ſpecificorum, quæ tamen virtute communi generaliſſimâ pollebant tantum, memoria & inconcuſſa cognitio; vetabant hoc noſtro ævo exultæ naturales ſcientiæ, hincque melior emergens logica; vetabant academicum decus, & muneris publici dignatio qualiſcumque. Etenim vel incautus & minus philoſophicâ incogitantiâ reus; vel imperitus & male credulus; vel proprio commodo, non veritati providus habendus ſane qui ad ſpeciale quoddam, cujus cognita, cognoſcibilis, imò ſuſpicanda cum altero aut pluribus analogia venit, generi univerſo adſcribendas proprietates detorquet.

Itemque non minus indecoram excuſſi novi remedii formidinem; aut potius novi & deſiderati remedii ſpem hauſit anima nullo vel præjudicio vel emolumento antiquæ methodo addicta: ſecumque reputavit illico quod de vano correctionum Mercurii tentamine jam notatum, ſcilicet vitia uſui Mercurialium interno magiſtraliter, ceu in libris & ſcholis exprobrata, cum illis accenſenda ſaltem, quæ antiqui Medici & Philoſophi in Mercurio ipſomet reformidabant.

Igitur, ſic bene præparato, ni fallor, pectore, occaſione

data 1°. Keyſerio ipſimet non uni ægroto medicamentum ſuum adminiſtranti, anno 1760 Pariſiis adfui. 2°. Ab illo largam accepi pilularum copiam, quarum periculum feci, in nonnullis graviſſimis caſibus, huc redux, eodem anno. Moxque, experientiâ audax, ſalina Mercurialia quædam, nimirum ſic dictam Panacæam Mercurialem, Sublimatum dulcem ceu Aquilam albam, Præcipitatum album, atque Præcipitatum luteum ceu Turpethum minerale quamplurimis ægrotantibus exhibui; iterumque, his noviſſimis temporibus non uni etiam catapotia Keyſeriana adminiſtranda curavi.

Atqui ſanctè affirmo. 1°. Quoad horumce omnium innocentiam, quod nullum, vel ſub illorum uſu, vel poſt abſolutam per illa curationem, grave incomodum obſervare datum fuit, ſaltem Mercurialibus ſalinis & intus exhibitis proprium: ſivè à parte ventriculi, quem nec male laceſcunt (*a*) nec ad tempus labefaciunt; ne gravem illi & inemendabilem labem infligant; quin è contra famem acuunt vulgo; mihique, ex hiſce, inveteratam & contumacem colicam ſtomachalem aliquando notabiliter mitigare datum eſt.

Sive à parte pectoris: namque nec ardorem, nec tuſſim, nec hæmoptyſim, nec alias delicatiorum organorum pectoralium paſſiones excitare contigit unquam, ex Mercurialibus ſupra memoratis quà talibus; verum ex enormi & præpoſtero per illa excitato ptyaliſmo tantum; ſed nec graviores, nec frequentiores quam dum Mercurii crudi, ſub formâ unguenti extus adhibiti, ad eundem gradum evehitur efficacia.

De præſenti argumento graviſſima eſt, & prorsùs decretoria

(*a*) Minùs accuratè de Præcipitato albo aſſerit Aſtruccius [Ed. ſuprà indic. T. 1. p. 168.] quod intus aſſumptus plerumque vomitum blandè moveat. Perperam de catapotiis Kyſerianis idem aſſerentes audivi. Nec hoc, nec illud ſtomachum vi propriâ movent. Imò nec Turpethum minerale his prorsùs validius talem patravit effectum, ubi æger aliquis, protractam ex illo curationem pertæſus, me inſcio, duplam vorarit illius Doſim, ex quâ præceps & enormis contigit ptyaliſmus. Nec ipſemet Sublimatus corroſivus; ut perhibent fideliſſimi teſtes, per ſe, id eſt decenter adminiſtratus vomitum ciet.

innumerarum

innumerarum fideliumque obſervationum ſumma, circa verè heroici &, principis, inter mercurialia interna, ſublimati corroſivi tutum & innocuum uſum.

2°. Quoad efficaciam ſeu ſufficientiam: me curantem, aut *Keyſerio* adſtantem plures vidiſſe graviſſimis & contumaciſſimis ſymptomatis Venereis divexatos, nimirum gummatis, teterrimis & multiplicibus cutîs ulceribus, profundiſſimis latiſſimiſque oris ulceribus, tumoribus & cariebus tum cartilagines tum oſſa occupantibus, immenſoque aliquando tumore criſtallino præputium occupante totâ interim balani ſuperficie ulceribus cancroſis obſitâ, perfectam & radicalem ſortitos ſanationem, ex Mercurialibus ſalinis intus adhibitis, pluriesque blandiſſimo excitato ptyaliſmo tantum. Tum & medentium ſupplicium, Gonorrhæas corporibus cavernoſis hærentes Boerrhavio dictas, illique Mercurio inſanabiles habitas, vulgò Gonorrhæas ſiccas, longâ, & pacatâ Mercurialium internorum operatione penitus debellatas vidi. Criſtas ſpontè deciduas, & altè eradicatas non ſemel etiam obſervare datum eſt, ſub uſu Mercurialium blandiorum interno, Panaceâ ſcilicet; & quidem jamdudùm, & quo tempore talia tanquam luis Venereæ inſufficientem medecinam prædicabant vulgatiſſima præjudicia. Atqui tamen, dum hæc ſpontè, id eſt abſque applicationis exterioris cujuſcumque, vel cultri Chirurgici concurſu penitus evaneſcebant ſymptomata, etſi minus gravia, nonne, obviâ conſequentiâ, ex tali obſervatione, veriſimillima declaratur vis ſic efficacis medicamenti anti-venerea univerſalis, & abſoluta?

His adde fidelia graviſſimorum Authorum teſtimonia, illuſtriſſimi potiſſimum *Swietenii* cætererumque nobilium Medicorum ab eximio Pariſienſi Medico (*a*) nuper collecta & typis mandata.

His adde doctiſſimi, expertiſſimi, probiſſimique apud Ruſcinonenſes Protomedici Cel. *Carrere*, qui me nuper certum fecit catapotia *Keyſeriana*, ſe curante, in Noſocomio Regio, multiplices atque fauſtiſſimos habuiſſe ſucceſſus.

(*a*) V. Mémoire pour ſervir à l'hiſtoire de l'uſage interne du Mercure ſublimé corroſif &c. A Paris, chez Didot 1763.

His adde Cel. *Goulard* Noſocomii regii militaris Monſpelienſis Chirurgi, &c. &c. &c. &c. &c. &c. &c. &c. &c. &c. &c. *Keyſerianæ* methodi tolerantiam.

His adde, quoad validiora Mercurialia interna, veterem & confeſſam efficaciæ imò nimiæ famam; deinceps ex præjudicatâ periculoſæ ferociæ opinione ad tempus obnubilatam; tandemque nuperis & melioribus obſervationibus de illorum innocentiâ & ſecuritate, ſub tutiſſimis auſpicis, redintegratam.

His adde quòad mitiora, hæc aſſiduè, in debellandis morbis venereis ſic dictis particularibus, adhibita fuiſſe; ſubque tali uſu ſummam aliquando monſtraſſe efficaciam, ut jam notatum.

His tandem (etſi argumenta à priori, experimentorum oraculis intertexere jam pro piaculo habuerim) In lectorum illorum gratiam qui forſam prælatis obſervationibus fidem derogabunt, addere liceat, ſibi, orbique notum eſſe Mercurialia ſalina quæcumque & benigniſſima, parciſſimâ doſi adhibita, ſummum Mercurii opus, perficere valere, ptyaliſmum ſcilicet & uberrimum provocare.(*a*)Quis etenim neſcit aquilæ albæ grana aliquot contra vermes ſemel exhibita aliquando ſalivam moviſſe? Atqui veriſimillimum eſt, Mercurialium quorumcumque, tum externorum tum internorum, efficaciæ antivenereæ intenſitatem benè æſtimari per actionis illorum gradus, quorum exremus eſt ferociſſimus ptyaliſmus, medii verò & deſcendentes mitior ptyaliſmus, levis ſputio, ſic dicta extinctio, ſeu illi contigant effectus poſt longam applicationum ſeriem, ſeu ſecus, poſt unam aut alteram exhibitam doſim. Quæ quidem poſtrema aſſertio (non enìm diffitendum) acceptiſſimæ opinioni ex directo pugnat; verùm opinioni rationali, theoreticæ, ſpeculativæ, ex fabulâ ſuprà notatâ de cauſis opera-

(*a*) Ubi notandus etiam venit Aſtruccius (T. 1. P. 211.) & dum de Mercurio ſublimato dulci aſſerit, illum ut plurimum paucam ſalivationem ciere; & dum, talis virtutis Theoriam pro more condiens, illius cauſam allegat vim ſublimati dulcis catharticam; nam & ſublimatus dulcis communìs ſalivationis potis eſt, & nullo modo, in Mercurialibus vis cathartica pugnat cum vi ſialagogâ; ut è contrà, quo magis energiam ſuam prodit Mercuriale quodcumque præparatum intus adhibitum, catharſim actu promovendo, eo magis futuræ ſalivationis præſagium denunciat.

tionis Mercurialium germinanti; potiſſimumq. ex ſpeciali quodam dogmate de inefficaciâ Mercurialium parcâ doſi in ſanguinem intromiſſorum. Sed quid ſpeculationes nudæ, quid gratuitæ aſſertiones, contra invictum obſervationis propugnaculum? Si ergo præparatum Mercuriale quodlibet ſalinum, decenter adminiſtratum ptyaliſmum & intenſiſſimum excitare valet; ergo veriſimillimè, & de inexpertis ſperare licet hæcce, lui venereæ radicitùs perſanandæ comparia fore.

Nunc, ut inter præparata Mercurialia interna ſuprâ memorata, (nimirum Panaceam Mercurialem, arcanum *Keyſerianum*, Mercurium ſublimatum dulcem. Mercurium præcipitatum album, Mercurium præcipitatcm luteum, & Mercurium ſublimatum corroſivum) quorum efficaciæ gradus diverſiſſimi omnibus in confeſſo ſunt, legitimus inſtituatur delectus; ſequenti criterio perpendendæ nobis videntur illorum reciprocæ relationes.

Videlicet, vel ſic inter ſe, ratione diverſigradæ energiæ *realiter* ordinantur, ut unumquodque gradu quodam energiæ proprio, intrinſeco polleat, independenter à doſi ſuâ ſpecificâ; vel, quod perindè eſt, gradu quodam ſub doſi propriâ, communi ſpeciali, quem vix ac ne vix quidem attingere poteſt aliud qualecumque mitius ad extremam & inſolitam doſim exhibitum: ita ut aliquis morbus, debiliori quocumque præparato Mercuriali inſanabilis, efficaciorem ex validiori expoſcat, aſſequaturque Medicinam; & reciprocè Morbus aliquis effero draſticoque exaſperandus, efficacem ex benigniori Therapeiam indicet, habeatque, cæteris paribus; id eſt utroque Medicamenti genere, modum exhibendi ſibi appropriatum, communem, uſualem retinente; ita ut quæ, propriâ naturâ, fortiora fuerint, ut efficaciæ indubitabilîs, heroicæ, univerſalîs, ſed periculoſioris habenda ſint; quæ verò remiſſiora, quaſi uſûs tutioris, verum magis ancipitis, anguſtiuſque circumſcripti ſalutanda veniant.

Non autem vel ſegninùs enumerantes, vel objectionem declinantes, diffitemur, ſummum energiæ gradum tutiſſimumque operationis modum in eodem ſubjecto *combinari* poſſe; ut de Mercurio extus illito aſſeverant dogmatici *inunc-*

tores, potiſſimumque noſtrates *extinctores*. Verum rationale illud placitum jam oppugnabamus, dum ſuperiùs proponebamus, extremum operationis gradum, draſtici ſcilicet ptyaliſmi provocationem, ſummum virtutis antivenereæ exercitium ſimul deprehendi. Dum autem tale aſſertum obſervationi ſuperſtructum contendimus, illud obſervatione contrariâ fideliori, meliuſque interpretatâ collidere tantum licet.

Vel omnia Mercurialia ſuprà memorata æquali vi pollent ſub propriis & reſpectivis exhibendi modis; ita ut leviſſimum illud prorsùs idem valeat, ſub modo proprio extremo, quod validiſſimum ſub modo proprio extremo; & reciprocè validiſſimum ſub modo proprio infimo, quod leviſſimum ſub modo proprio infimo; uno verbo, nullum ex hiſce ſit *realiter* intrinſecè, abſolutè, debile vel validum; verum quodlibet, ſub decenti adminiſtrationis modificatione, cuilibet ſubjecto, & in quolibet caſu eâdem ſecuritate, eâdem perſanationis ſpe adhibendum veniat: ſicque, energiæ gradum, differant tantum, prout aliud parciſſimâ doſi, aliud verò largiſſimâ ſimiles effectus præſtat; Mercnrio ſublimato corroſivo primum efficaciæ gradum, inter uſualia quæcumque, tum intima, tum extima occupante; Mercurio crudo extus illito poſtremum; aducque inferorem & ſuperfluum, Mercurio crudo arte *Torreſianâ* mitificato, ſi reverâ talis datur.

Si autem priori diverſitatis characteriſmo reapsè differunt inter ſe prædicta Mercurialia; omnia præſto habere intereſt, quæ, pro variis caſibus & ſubjectis, diverſo, & adamuſſim appropriato curationis inſtrumento medentium manus inſtruant.

Si verò, ſub ſecundâ relatione differant tantum; & licet & juvat unum alterumve ſeligere, & ſibi proprium, uſitatiſſimum, obſervatiſſimum facere. Talis antem delectus argumentis moralibus tantum dirigitur, adminiſtrationis ſcilicet facilitate, ſimplicitate, benignitate, ingenuitate, honeſtate, &c.

Quod ad nos attinet, ultrò profitemur, nos poſtremum differentiæ modum hucuſque admittere ſolummodo; etſi rem abſolutè demonſtratam & inconcuſſam neutiquam habeamus; intereà ſententiæ baſim & firmamentum nobis extat ſequens

animadverſio:

animadverſio : ſcilicet leviſſima quæque , nec excepto Mercurio currenti ſub formâ inunctionum adminiſtrato , (*a*) graviſſima ſæpiſſimè eradicaſſe ſymptomata ſyphillitica ; draſticaque quælibet , nec excepto Mercurio ſublimato corroſivo , adeo peritâ prudentique adminiſtratione , nullâque aliâ adhibitâ arte , cicurata fuiſſe , ut levidenſibus quibuſcumque Venereis valetudinibus accommodata fuerint , plenoque ſucceſſu adhibita ; nos igitur , tali criterio , ſuprâ memoratum quodlibet præparatum Mercuriale dimenſi.

1°. Inunctiones ſeponimus , his argumentis freti quæ in ſecundâ diſſertationis parte proponentur.

2°. Mercurium ſublimatum corroſivum intentatum relinquimus , non quod nobis ſuſpectus ſit ; namque , ut jam ſuperùs dictum eſt , cel. Swietenio & Swietenianæ methodi aſſeclis integram fidem concedimus : nec etiam quia & fidentiſſimis illius adminiſtratoribus in confeſſo eſt , illum non omni periculo abſolutè vacare , ſaltem ſubminùs prudenti adminiſtratione ; namquè & indefeſſam prudentiam , & conſummatiſſimam peritiam quis in Medico non requirat ? Verùm quia ad infimum tantum remiſſimumque propriæ efficaciæ gradum , *extinctionem* ſcilicet , in evulgatâ methodo evectus fuit , qui quidem efficaciæ gradus nobis ſæpe fruſtraneus & imbecillior habetur ; quin tamen illum tutò prætergredi forſan liceat , & ſublimatum Corroſivum hac doſi propinare quæ efficaciæ Mercurialis ſummum ponat , vim ſcilicet ſialagogam exerat ; (*b*) nec ſimilis auxilii inopiâ , vel melioris ſpe ad hocce dubium ſolvendum excitemur.

(*a*) Quam efficaciæ laudem inunctionum in ſpeciæ neutiquam infirmabunt inunctores , recentis methodi infensîſſimi hoſtes ; ex quâ quidem confeſſione ~~nos adminiſtrationis Mercurii defenſores~~, in gratiam Mercurialium internorum concludemus *à fortiori*.

(*b*) Notatu , & ſedulâ interpretatione digniſſima nobis videtur illuſtriſ. Swietenii aſſertio de ſublimato corroſivo Brumſsfeldio , aliiſque admiſſa , quod ſcilicet ille raro admodum Ptyaliſmum cieat , &c. Sic inqnam interpretanda quod fractiſſima illius , & qualis ab illis adhibetur doſis Ptya-

3°. In nullo ex prædictis Mercurialibus hoc utile energiæ temperamentum invenimus ex quo unicum vel undique primum nobis haberetur. Sufficientes tutaſque Medicinas ex quolibet obtinuimus ; verum alias in nonnullis caſibus & ſubjectis elanguidas, ceu lentas, nec requiſitam operam niſi evertiſſimâ vel iteratiſſimâ doſi navantes, alias verò reciprocè nimis præcipitis energiæ aliquando fontes.

Igitur panacæam Mercurialem & Mercurium Keyſerianum potiſſimum in uſu habuimus, quaſi ſolitam & communem Medicinam (poſtremum etſi moderatiſmum panacæâ (*a*) tamen fortius ideſt minori doſi ſimiles effectus præſtans) & Turpethum minerale, quaſi adjuvans ſivè ſtimulum ; ubi vel morbi contumacia, vel ægri impatientia promptius poſtulabant auxilium, quod interim ſubjecti conditio non renuebat. Et porrò talem ſtimulum ex fortiori medicamento mutuari præſtitit, quam levioris & aſſueti doſim in immenſum augere ; ſaltem ne ægro pilularum vorandus modiolus faſtidium moveret ; forſanque (quod tamen nulla mihi obſervationne compertum) ne aliquando extremi Mercurialis efficaciæ gradûs impotens, aſſuefactâ naturâ, deprehenderetur mite illud, & ſolitum.

Hæc autem medicamina vel ſeorſim, vel invicem combinata hac methodo adminiſtravimus quæ in tertiâ diſſertationis parte exaratur.

liſmum rarò admodum moveat ; non verò quod, ex propriâ naturâ, minori vi ſialagogâ donetur, præ aliis præparatis Mercurialibus ; qui tamen poſtremus propoſitionis ſenſus maxime obvius incautos & audentiores impellere poſſet ut, ſi contumaciſſima ſymptomata in validiſſimo ſubjecto, ſolito evectiorem doſim medicamenti indicarent, hanc præterhabito draſtici ptyaliſmi periculo, tantâ autoritate innixi, incunctanter adhiberent.

(*a*) De quâ tamen perperam aſſerit Aſtruccius, hanc alvum non movere. Hæc enim alvum in quamplurimis ſubjectis movet, & non rarò ſubmiſſâ etiam doſi adhibita.

PARS SECUNDA.

De Præcellentiâ Recentioris Methodi, ſupra inunctiones; & de harumce Vitiis tùm ingenitis tùm indiſſolubili nexu vulgo adjunctis.

QUIBUS Rationum momentis mox inſiſtebamus præſtantiſſimum antivenereum Mercuriale inveſtigantes, his prorsùs iiſdem innitemur uſum Mercurialium internum inunctionibus præcellere contendentes; aut potius ſententiâ noſtrâ de hocce argumento ſpeciali in præcedenti parte jam obiter declaratâ, nunc ſupereſt, ut particulari, & penitiori diſquiſitione, ex principiis jam præmiſſis demonſtremus, inunctionum methodum, pluribus ſuprà indigitatis vitiis, nulloque commodo redemptis laborare, quibus abſolute expers eſt recentior methodus; niſi forſan ab illius dominio excipias imbecillima quædam ſubjecta, delicatula, videlicet hæmoptoica, juvencularum pectora, queis pejorem labem intentare videntur Salina Mercurialia, etſi benigniora, quam nudus ſincerus Mercurius; quod tamen apertâ & decretoriâ obſervatione nobis adhuc vix conſtat.

Extemplo igitur inunctionum methodum deprimit moleſtæ, malè morantîs, ſuperfluæ præparationis aſſidua præmiſſio, præſertim per iteratiſſima balnea inſtitutæ; ſeu hæc laxandæ cuti, hinc meliùs moleculas Mercuriales ebibituræ; ſeu relaxationi cuidam univerſali ſolidis inducendæ, quâ fiant Mercurio minus irritabilia, deſtinetur.

Atqui, ſi ad rem ipſamet ſpectes, ſcilicet ad præparationem quà talem, ex integro conſideratam, ex generaliſſimo illo

ſcopo ſcilicet quo varialarum inſitioni operationibus Chirurgicis &c. Dum licèt ſic dictâ præparatione præluditur : gravius hocce, inter res medicas, negotium conſtituitur quod hìc perfunctoriè & obiter pertractetur ; aliàs, bono cum Deo, forſan ex profeſſo perpendendum.

Si ad præparationem Hydrargyroſi ex inunctionibus dicatam ; in ſpecie : contra ſanctiſſimum talîs præparationis præludium, hæc directiſſima, & noſtro judicio graviſſima extat animadverſio ; quod ſcilicet & præparatores religioſiſſimi, in caſibus urgentioribus (qui ſimul graviſſimi ſemper deprehenduntur ; hincque præparationem maximè ſollicitam indicantes ex ſe) quod in illis caſibus inquam, & inunctores protractiſſimis præparationibus addicti, præparationem qualemcumque prætermittunt, nec ex indè vel leviſſimum infortunium ſub curationis curriculo perſentiunt. Sic perhibet quotidiana praxis. Sic de ſuâ perhibet Aſtruccius (jam. laud. ed & tom. p. 224. ſeq.) binas refferens obſervationes ſuas, circa morbos venereos graviſſimos, quos ex abrupto, & nullâ prævià præparatione aggreſſus eſt.

Huic noſtræ ſententiæ ſecundum firmamentum eſto ex ſequenti obſervatione : quod plures noverimus inunctores quinquies ſextieſve ad ſummum ægros ſuos ad balneas dimittentes ; plureſque balneorum præluſionem abſolutè præterhabentes ; quin tamen in praxi infeliciores forent quam inunctores illi, qui, ut Monſpelii ſolemne eſt, vulgo ad quadraginta, & aliquoties ad ſexaginta & ultra, balneorum inunctionibus Mercurialibus præmiſſorum, numerum evehunt.

Si ad cauſas talîs therapeiæ attendas, prioris judicium (putà emolliendæ cutis conſilii) nihil ad nos : dum per interiores vias medicinam noſtram inſinuandam curamus. Sique forſan, in inunctionum methodo *reale* foret ſic relaxatæ cutîs commodum ; quò magis utilis imò neceſſaria foret illud ſectandi indicatio ; eò magis methodus noſtra, methodo inunctionum præponenda veniret, ut pote à tali negotio libera.

Quo ad ſecundam præparationis cauſam, nimirum relaxationis univerſo ſolidorum ſyſtemati inducendæ intentionem ; hanc
invicto,

invicto, jamque pluries allegato argumento diruimus, conſtantiſſimâ ſcilicet *impræparatorum* ſolidorum obſequentiâ, compoſitis Mercurialibus ſalinis à nobis adhibitis, imò ipſimet heroico ſublimato corroſivo; quantò magis ſperandâ, ſi eadem benigniſſimo Mercurio crudo proritanda tantum committantur.

Inunctionum methodum diſſuadet vanæ & merè rationalis diætæ ſeveritas, adverſùs quam, & in recentioris methodi gratiam, & iterum prorſùs decretorium & inconcuſſum extat argumentum cornutum ſic expreſſum: vel ſub uſu inunctionum neceſſaria eſt, aut ſaltem utilis, vel non. Si primùm, ergo præſtantior ſanè ut potè longè jucundior, & ~~magis~~ opportunior recentior methodus, communem, vivendi normam ſubjectis ſuis innoxie concedens. Si ſecundum; ergò & adhuc præſtantior methodus quæ duris & male providis legibus patientes perperàm non opprimit; illâ quæ non ſolum ſuppliciis methodo propriis verùm & adſcitiis, inſolubilique nexu inſertis miſellos excruciat.

Attamen confitemur ultrò, ab his talibuſque inunctionum adjunctis, etſi hucuſque inſeparabilibus, vulgatiſſimam hydrargyroſim repugnari poſſe. Verùm injudicatum relinquimus, utrum talis uſitatiſſimæ methodi emendatio, abſolutâ & integrâ illius deſertione poſſibilior eſſet? Sed ut ut hæc ſunt; nec deſunt propria & radicalia inunctionum methodi incommoda, hic obiter exponenda.

1°. Scilicet inunctionum ſpurcities, hincque mota ægrotanti faſtidium, Angor, Tædium, imò adſtantibus non levis nec illegitima averſatio: undè hominum congreſſus fugitandi neceſſitas, ſaltem decentia.

2°. Segregis vitæ, ſaltem per decorum publicum imperata neceſſitas, ob ſummam, ne dicam inſuperabilem difficultatem celandæ, in hominum cætu turpîs morbi curationis.

3°. Ipſamet ſegregatio ab hominum cætu qua talis, ſeu in ſe, id eſt quatenus inviſo ſemper homini imò univerſo animalium generi carcere, jam ex morbo ſat ſuperque miſerum patientem premit.

4°. Hæc eadem dira vincula quatenus præmonſtrata, præ-

viſa eminùs deterrentia, aut quatenus nullatenus ſubeunda queis paterna vel herilis autoritas, conditionis publicæ decus, conjugii vel relligionis reverentia, aliaque ejuſmodi impedimenta civilia inſuperandos obices ponunt. Undè curationum defectus, ſaltem procraſtinatio, hincque mali in ſubjectis jam afflictis ingraveſcentia, contagiique amplificata propagatio; veriſimiliterque moratus optabilis miteſcentiæ progreſſus, ſi qua fides obſervationi graviſſimorum artis Magiſtrorum, virûs venerei malignitatem in dies decreviſſe, continuoque decreſcere, contendentium potiſſimum per recentis morbi maturas curationes.

5°. Hæc eadem ſecluſionis neceſſitas quatenùs diuturnioris impatientes ægri etſi candidè moniti non rarò invitum & ſcientem medicum inducunt ut imperfectam illorum medelam relinquat; quod & nobis non ſemel contigit: quodque, ni fallor, ab *extinctoribus* faciliùs impetratur, dum illi incerto tantum ſanationis crîterio ſæpiſſimè inſiſtentes, (ut in ſeq. parte propugnabitur) nec ægrorum tædio præfixum terminum aſſignare valent; nec demonſtrabili rei jam patratæ inſufficientiâ, & aliquando manifeſtandi complementi promiſſo beneficio, longiorem tolerantiam excitare.

6°. Hæc eadem latibuli ſectatio, quatenus curationis pretium præconſtituit; pactionum qualemcumque uſum, aut potius eheu nimium lubricos, infandoſque abuſus inſinuat; inter quos, ut abominanda taceam maleſuadæ avaritiæ ſcelera, leviſſimum tantum notabo, ſcilicet præ ſolitâ curationum communium mercede, pretium ut cunque majus, quodque perpaucorum fortunâ virorum fert, undè & etiam milleni à ſalutarî piſcinâ arcentur.

Ab his autem omnibus vitiis ceu incommodis planè immunis eſt Mercurialium intus exhibitorum uſus: namque nec ille ægrotantes ſordibus obruit, & malè torquet; nec ſævo ſub cuſtode, in horrendum conjicit carcerem; & per illum è contrà vacat in hominum conſortio, ſolito more degere, & communia vitæ munia adimplere; ſi paucos tantum excipias dies in ſequenti parte notandos; & hominibus publicis licet, & pueris, & famulis,

&c. Sub clientum, patrum, herorum oculis palamque populo medelam experiri, & ſolito Medici Officio frui datur, imò & illum in viis & compitis de curationis ſerie conſulere, & præ levidiuſculâ quâcumque valetudine parciſſimis impenſis tutam, citam (*a*) jucundam obtinere ſanationem.

Si tamen, quod non ſemel audire, & legere contigit, auſterus aliquîs objecerit adeò promptæ, obviæ, facilis curationis methodo, viam ſterni audentiori nequitiæ; ubi è contrà adhuc amplificandæ, ſi liceret, communîs methodi moleſtiæ furioſis obſcenæ libidinis fluctibus ſalutarem aggerem opponunt: talis conſiderationis momento duræ calamitatis ſolamen ultrò repellenti, *Hypocritæ triſti*, certam & indeclinabilem rationem excogitandam mandamus, quâ inſtructæ acies ineluctabili fato abſolutiſſimæ cladi, ad unum uſque militem devoverentur, quò meliùs à dirâ militiæ aleâ deterrerentur fera hominum pectora.

PARS TERTIA.

Peculiaria quædam obſervata, Proceſſus, &c. Therapeutica, circa recentiorem, nobiſque Prælatam Methodum.

I. CURATIONEM morbi venerei ex Mercurialibus internis ſuprà laudatis aggredientes, nec ſanguinem mittendum, nec alvum expurgandam jubemus, ad hoc, ſcilicet in gratiam felicioris hydrargyroſeos: verùm tantum alterutrum tantum præſcribimus, vel concedimus remedium, ſub propriis & reſpectivis cujuſlibet indicationibus. Nec etiam utrumque

(*a*) De curationis properatione Vide Diſſ. partem tertiam.

remedii genus, ſub curationis curriculo ſæpius in medium revocamus; juxta huncce methodi proceſſum, a *Keyſerio* aut ſaltem ab evulgatâ illius methodo diffidentes, nec tamen illum, aut illam vanarum cautelarum ſectatione[m] culpantes, ut infrâ declarabitur.

II. A benigniore Mercurali Salino ordimur, panacæâ ſcilicet, vel catapotiis *Keyſerianis.* Alterutriuſque adminiſtrationem ſemper à fractiſſimâ doſi inchoamus; experientiâ & autopſiâ præmoniti ad hocce remedii genus in immenſum variari variorum ſubjectorum obſequentiam: unde talium doſîs præfixa generalis conſtitutio nobis piaculum habetur; ſtupemuſque peritiſſimos *Swietenium Aſtrucciumque* Mercurialum doſim abſolute definientes.

III. Unicâ vicè, & horâ ſomni quotidianam doſim exhibere opportunius, ut potè minùs moleſtum, cenſemus, quam bis de die partitam proportionalemque tradere. Nec rationem ſuſpicamur quâ motus *Keyſerius* hanc noſtram exhibendi normam primò proſecutus, in noviſſimâ methodi ſuæ editione ad poſtremam converſus eſt.

IV. Ultrò admittimus quotidianæ doſis definiendum terminum per decentem alvi laxitatem, nimirùm ut ſufficiens habeatur illa, quâ per noctem nullo ſenſu percepta, mane proximè ſubſequenti una aut altera liquidæ & ſubtorminoſæ alvi movetur dejectio.

V. Quoad doſim generalem terminandam, ipſammet ſcilicet ſanationis metam attingendam: in communibus plurimiſque caſibus levem ſaltem ptyaliſmum movendum curamus; contendimuſque vix imò neutiquam aliâ viâ exhibiti medicamenti ſufficientiam, plenumque ſucceſſum commonſtrari poſſe; vel ubi præſentia & ſub hydrargyroſi evaneſcenda ſymptomata deſunt, quod frequentiſſimum, ut evenit, v. g. ubi cum *veteribus peccatis* agitur, arthritide vel rhumatiſmo venereis, condylomatibus aliiſque genitalium morbis paſſim recurrentibus, nec curationis tempore ſævientibus, &c. &c. &c. Vel cum illis ægrotantibus, in quibus ſoſpes mutumque virus venereum *realem* & indubiam ſui præſentiam prodidit, non ex medentum heu

ſæpius

ſæpius, vel deluſorum, vel deludentium interpretatione, verum ex ſummâ, noſtroque judicio firmaſſimâ probatione, virûs ſcilicet in ſubjectum ſanum inſitione; (*a*) vel cum graviſſimum morbi curati ſymptoma quale virulentiſſima & inveterata gonorrhea, &c. &c. Ad illorum ſymptomatum Venereorum familiam pertinet, quæ abſolutæ & radicali luis ſanationi ſuperſunt.

VI. Tali autem conſilio duce, alacrius procedimus quam per libellum *Keyſerianum* licet. Per illum enim, noſtro ſaltem judicio, potiſſimum ſuadetur cunctatio, quia inferiores tantum Mercurialis efficaciæ gradus plerumque attingere animo intendit author, tum & etiam, quia inexperto cuilibet curatori, etſi contrarium jubeat, therapeiam ſuam ſæpiſſimè committendam prævidet. Igitur ad blandum ſaltem ptyaliſmum *Keyſerio* vegetiùs, lentè tamen properamus. Hic autem inſultu verè febrili imminens denunciatur; huncque induciis & decente inediâ, non vero ſanguinis miſſionibus, vel catharſi (*b*) intra debitos limites coërcemus; qui quidem, ſi prudenter periteque moderata fuerit adminiſtratio, ſæpiſſimè unum alterumve ſolidum diem adæquant tantum, aliquando tamen, confitemur ultro, octavum decimumve complent, imò ad vigeſimum & ultra, effero impetu, dilatantur, cautiſſimi curæ miniſtri diligentiam fugientes; ſed fato omnibus quibuſcumque methodis *ſanatoriis* communi, ſubque noſtrâ raro admodum, & vix unâquâque centeſimâ curatione ſævienti.

(*a*) Unica, tutiſſima ſaltem ſanationis demonſtratio nobis extat in utrâque caſuum memoratorum uberrimâ claſſe, conſtans contagii defectus. Quâ enim aliâ viâ æquè æſtimanda veniret perfecta à viru venereo immunitas, non ſemel tali eventu declarata, præſertim in mulieribus, quæ manifeſta amplaque in pudendis ulcera gerebant, ex quibus non parca gonorrhea extabat, cum dyſuriâ, &c. Nec tamen concumbentem aſſiduum inquinabant.

(*b*) Penitus rationale & ex muſæo ſancitum reputamus dogma medicum, quo coercendus jubetur ptyaliſmus, ex propinatis catharticis. Hunc raro admodum, tali diverticulo, vel minimùm refringere nobis contigit; ſæpius, verò illum è contrà adaugere.

VII. ſub hoc curationis ſtadio, & ſub illo tantum, conclavi, imò lectulo patientes affigimus.

VIII. Ex unico mitiſſimæ breviſſimæque ſalivationis inſultu, graviſſima pluries vidimus penitus debellata ſymptomata (*a*) qui plenus ſane meritoque ſperandus eventus, dum ille & à mera extinctione alienus non eſt. Unde, quoties evidentium, & abigendorum ſymptomatum cynoſurâ regimur, poſt optimum talem ſucceſſum, ab iteratâ ptyaliſmi molitione temperamus; huic è contrà diutius inſiſtentes, ſalivæque fluxum, ſed ut decet, & exprofeſsò intercalatum, ulterius & variè pro caſûs gravitate, ſubjectique viribus, animo, conditione civili, cientes, vel ſi contumacia hujuſmodi ſymptomata deprehenduntur; vel ſi prædictâ face deſtituamur.

Si verò, qualiſcumque fuerit rei ſtatus, ad decimum diem vel ultra ſive ad medentis nutum, ſive ob fruſtratam illius induſtriam, ptyaliſmus pervenerit; ipſo facto, ſufficientem prorſus, ſummamque adhibiti auxilii efficaciam obtinuiſſe confidimus; neque nos niſi raro admodum fefellit ſpes noſtra. (*b*)

(*a*) Enormem huncce præputii tumorem criſtallinum, ſubjectumque ulcuſculorum ſtratum, de quibus in primâ diſſertationis parte mentio injicitur, ſub urgentiſſimis civilibus conſiderantiis, ex ptyaliſmo biduum tantummodo perſtante, & per decem ad ſummùm, Mercurialium quotidianas exhibitiones prolecto, nobis curantibus, perfectè ſanatos obſervavimus.

(*b*) Si quis, de methodo ſibi uſitatiſſimâ pronunciaverit hanc nunquam ſperato effectu deſtitutam fuiſſe; hunc ingenuorum medicorum chorus impudentiſſimum conclamat lucripetam.

Si quis ſibi, propriæque methodo gloriæ verterit, quod alio, medente, & alienâ methodo quondam *inſanati*, à ſe ſuâque methodo ſanati ſint, hic impudentiorem adhuc indecentiorem, nequiorem mercaturam exercens, omnibus bonis habeatur.

Namque & methodus quælibet, adhunc uſque diem uſurpata, inſufficiens aliquando deprehenſa eſt; & à ſexcentis aliis cauſis, præter methodi, in poſterum adhibitæ præcellentiam, fieri poteſt, vulgoque fit reverâ, ut methodo quâcumque olim *inſanatus* morbus, alterius cujuſcumque methodi novo molimine perſanetur.

FINIS.